

ABANDONO

Não ices as velas, marinheiro!
Não vires o leme!
Não lutes sequer...
(Para quê, lutar?)
Deixa-te ir, como o mar,
ao sabor
das marés de um dia...
com o corpo a rescender
a maresia...
o olhar embriagado de luz,
e a alma,
embrulhada em algas,
a flutuar...
Deixa-te ir!...

E se a tormenta te quebrar
os mastros,
e te esfarrapar
as velas,
e não parar
de rugir,
não grites!

Não tenhas medo!...
Nas noites-segredo do mundo,
verás como é belo,
dormir tão vestido
de vento e luar...
Deixa-te ir marinheiro!
Deixa-te ir como o mar...
Serenos e perdidos
na paz sem recurso
do mar...

1948

ABANDÓ

No hissis les veles, mariner!
No viris el timó!
Ni tan sols lluitis...
(Per què lluitar?)
Deixa't anar, com el mar,
al gust
de les mareas d'un dia...
amb el cos alleujat
per la marinada...
amb la mirada embriagada de llum,
i l'ànima
embolcallada amb algues,
fluctuant...
Deixa't anar!

I si la tempesta et trenca
els màstils,
i t'esquinça
les veles,
i no para de rugir,
no cridis!
No tinguis por!...
En les nits-secret del món,
veuràs com n'és de bell
dormir vestit de vent
i de la llum de lluna...
Deixa't anar, mariner!
Deixa't anar com el mar...
Serè i perdut
en la pau
sense recursos
del mar...

TESTAMENTO

À prostituta mais nova,
do bairro mais velho e escuro,
deixo os meus brincos, lavrados
em cristal, límpido e puro...

E àquela virgem esquecida
rapariga sem ternura,
sonhando algures uma lenda,
deixo o meu vestido branco,
o meu vestido de noiva,
todo tecido de renda...

Este meu rosário antigo,
ofereço-o àquele amigo
que não acredita em Deus...

E os livros, rosários meus
das contas de outro sofrer,
são para os homens humildes,
que nunca souberam ler.

Quanto aos meus poemas loucos,
esses, que são de dor
sincera e desordenada...
esses, que são de esperança,
desesperada mas firme,
deixo-os a ti, meu Amor...

Para que, na paz da hora,
em que a minha alma venha
beijar de longe os teus olhos,

TESTAMENT

A la prostituta més jove
del barri més vell i fosc,
deixo les meves arracades,
treballades en cristall, límpid i pur...

I a aquella verge oblidada,
minyona sense tendresa,
somiant on sigui una llegenda,
deixo el meu vestit blanc,
el meu vestit de núvia,
tot teixit de randa...

El meu antic rosari,
l'ofereixo a aquell amic
que no creu en Déu...

I els llibres, rosaris meus
de grans d'un altre sofriment,
són per als homes humils
que mai no han sabut llegir.

Pel que fa als meus folls poemes,
aquells, que són d'un dolor
tan sincer i desordenat...
Aquells, que són d'una esperança
desesperada però ferma,
te'ls deixo a tu, Amor meu.

Perquè, en la pau de l'hora
en què la meva ànima vingui
a besar de lluny els teus ulls,

vás por essa noite fora...
com passos feitos de lua,
oferecê-los às crianças
que encontrares em cada rua...

Lisboa, 1950

vagis per la nit enfora
amb passes fetes de lluna
a oferir-los als marrecs
que et topis pels carrerons

CONFISSÃO

No silêncio pesado do caminho,
ouviu-se um passo, cadenciado
na firmeza das horas decisivas.

A sentinela bradou:

—Quem vem lá?...

O Homem podia ter respondido
qualquer cosa parecida
com: «gente de paz»...

Mas não. Onde a paz,
se no seu peito ardiam agonias
enraivadas,
se nos seus olhos boiavam
visões de fogo e de morte,
e as suas mãos,
(ó, belas, generosas mãos!)
vinham ainda tintas
do sangue dos camaradas?...

Não trocou portanto as falas.

Respondeu simplesmente, sombriamente:

—EU!

E a sentinela varou-o com três balas.

Lisboa, 1949

CONFESSIÓ

En el silenci pesat del camí,
se sentí una passa, cadenciosa
en la fermesa de les hores decisives.

El sentinella va cridar:
— Qui s'acosta?

L'home podria haver contestat
qualsevol cosa
com: «Gent de pau»...

Però no. ¿On era la pau,
si en el seu pit cremaven agonies
enfurismades,
si en els seus ulls suraven
visions de foc i de mort,
i les seves mans
(oh, belles, generoses mans!)
estaven també tenyides
de la sang dels camarades?

No va intercanviar, doncs, cap paraula.

Va respondre, simplement, ombrívolament:
— JO!

I el sentinella el va abatre amb tres bales.

CARTA ABERTA

Cristo das orações não murmuradas,
mas caladas bem fundo,
no mais fundo dos corações agradecidos...
Cristo dos círios só acesos
nas mãos enclavinadas,
das velas só ardidadas
nos olhos suplicantes,
dos incensos só derramados
nos lábios apretados
dos perdidos agonizantes...
Cristo do entardecer suave
nas claves das catedrais...
Cristo dos hospitais
no amor aos moribundos solitários...,
das ruas esquecidas,
no perdão às mulheres arrependidas,
dos braços abertos em cruz
à Humanidade toda e à Vida,
Cristo das estrelas,
das crianças,
e das primaveras que prometem Amor,
os homens estão prontos!...

porque esperas Senhor?

CARTA OBERTA

Crist de les oracions no murmurades,
però calades ben fondes
al fons dels cors agraïts...
Crist dels ciris només encesos
en les mans ocultes,
de les espelmes només cremades
en els ulls suplicants,
dels incensos només vessats
en els llavis premuts
dels perduts agonitzants...
Crist del vesprejar suau
en les claus de les catedrals...
Crist dels hospitals
en l'amor als moribunds solitaris...
Dels carrers oblidats,
en el perdó a les dones penedides,
dels braços oberts en creu
a la Humanitat tota i a la Vida,
Crist de les estrelles,
dels infants,
i de les primaveres que prometen Amor,
els homes ja estan a punt!

Per què esperes, Senyor?

PRESENÇA AFRICANA

E apesar de tudo,
ainda sou a mesma!
Livre e esguia,
filha eterna de quanta rebeldia
me sagrou.
Mãe-Africa!
Mãe forte da floresta e do deserto,
ainda sou,
a Irmã-Mulher
de tudo o que em ti vibra
puro e incerto...

A dos coqueiros
de cabeleiras verdes
e corpos arrojados
sobre o azul...
A do dendém
nascendo dos abraços das palmeiras...

A do sol bom, mordendo
o chã das Ingombotas...
A das acácias rubras,
salpicando de sangue as avenidas,
longas e floridas...

Sim!, ainda sou a mesma.
A do amor transbordando
pelos carregadores do cais
suados e confusos,
pelos bairros imundos e dormentes
(Rua 11!... Rua 11!...)

PRESÈNCIA AFRICANA

I malgrat tot,
encara soc la mateixa!
Lliure i magra,
filla eterna de tota la rebel·lia
que em va consagrar.
Mare-Àfrica!
Mare forta del bosc i del desert,
encara soc
la Germana-Esposa
de tot el que en tu vibra
de pur i d'incert.

La dels cocoters,
de cabelleres verdes
i cossos abrivats
sobre el blau...

La de les drupes d'oli
naixent de les abraçades de les palmeres...

La del sol bo, mossegant
la terra dels Ingombotas.¹
La de les acàcies vermelles,
esquitxant de sang les avingudes,
llargues i florides...

Sí! Encara soc la mateixa.
La de l'amor transbordat

1. Barri de Luanda: L'etimologia sembla que vingui de *Ngombo Kuta* que significa 'refugi per a malfactors'; ve del Kimbundu.

pelos meninos
de barriga inchada e olhos fundos...

Sem dores nem alegrias,
de tronco nu
e corpo musculoso,
a raça escreve a prumo,
a força destes dias...

E eu revendo ainda, e sempre, nela,
aquela
longa história inconsequente...

Minha terra...
Minha, eternamente...

Terra das acácias, dos dongos,
dos cólios baloiçando, mansamente...
Terra!
Ainda sou a mesma.
Ainso sou a que num canto novo
pura e livre,
me levanto,
ao aceno do teu povo!

Benguela, 1953

pels carregadors del moll
suats i confusos,
pels barris immunds i dorments
(Carrer 11! Carrer 11!)
pels infants
de panxa inflada i ulls enfonsats

Sense dolors ni alegries,
de tronc nu
i cos musculós,
la raça escriu a plom
la força d'aquests dies...

I jo rebent encara, i sempre, en
aquella
llarga història inconseqüent.

Terra meva...
Meva eternament...

Terra de les acàcies, de les malaguetes,²
de les pestanyes tremoloses, mansament...
Terra!
Encara soc la mateixa.
Encara soc la que en un cant nou
pura i lliure,
m'aixeco,
en l'accent del teu poble!

2. Pebre de Guinea, Grans del Paradís, Pebre Ratpenat.

NOITE

Noites africanas langorosas,
esbatidas em luares...,
perdidas em mistérios...
Há cantos de tungútulas pelos ares!...

Noites africanas endoidadas,
onde o barulhento frenesi das batucadas,
põe tremores nas folhas dos cajueiros...

Noites africanas tenebrosas...,
povoadas de fantasmas e de medos,
povoadas das histórias de feiticeiros
que as amas-secas pretas,
contavam aos meninos brancos...

E os meninos brancos cresceram,
e esqueceram
as histórias...

Por isso as noites são tristes...
endoidadas, tenebrosas langorosas,
mas tristes... como o rosto gretado,
e sulcado de rugas, das velhas pretas...,
como o olhar cansado dos colonos,
como a solidão das terras enormes
mas desabitadas...

É que os meninos brancos,...
esqueceram as histórias,
com que as amas-secas pretas
os adormeciam,

NIT

Nits africanes llangoroses,
enfoscides a la llum de la lluna,
perdudes en misteris.
Hi ha cants de vídues del paradís pels aires!³

Nits africanes embogides,
on el frenesí esvalotador de les batucades
posa tremolors a les fulles dels anacards.

Nits africanes tenebroses
poblades de fantasmes i de pors,
poblades de les històries de fetillers
que les dides seques negres
explicaven als infants blancs.
I els infants blancs creixien
i oblidaven aquelles històries

Per això les nits són tristes...
Embogides, tenebroses, llangoroses,
Però tristes... Amb el rostre esquerdat,
i solcat d'arrugues, de les velles negres
com el mirar cansat dels colons,
com la solidesa de les terres enormes
però deshabitades...

És que els infants blancs...
oblidaran les històries
amb què les seves dides seques negres
els adormien

3. *Tungurulua* o *quilacatembo*: 'Vidua paradisaea', ocell petit i cuallarg.

nas longas noites africanas...

Os meninos brancos... esqueceram!

1948

en les llargues nits africanes.

Els infants blancs... Oblidaran!

MUTILAÇÃO

Meu corpo, lancei-o ao mar,
para que o mar o levasse,
e matasse aos peixes belos,
a fome dos seus anelos...

Meus olhos, joguei-os longe!
Atirei-os às estrelas solitárias
de uma noite...

Doei meus lábios vermelhos
à criança prostituída...
Mais! entreguei os meus nervos
aos violinos da Vida...

E daqueles longos cabelos,
fiz agasalhos de tiras,
com que embrulhei, ressequidos
os troncos das árvores velhas...

...

Hoje, p'ra além do meu cansaço,
só me resta o coração,
que continua bater
transfigurado, no espaço!

MUTILACIÓ

El meu cos, el vaig llençar al mar,
perquè el mar se l'endugués
i matés els peixos bonics,
la fam dels meus anhels.

Els meus ulls, els vaig llençar lluny!
Els vaig tirar a les estrelles solitàries
d'una nit.

Vaig donar els meus llavis vermells
a la nena prostituïda.
Però vaig entregar els meus nervis
als violins de la vida.

I d'aquells llargs cabells,
en vaig fer embolcalls de tires,
amb els quals vaig embolicar, ressecs,
els troncs dels arbres vells.

...

Avui, enllà del meu cansament,
només em queda el cor,
que segueix batent
transfigurat, en l'espai!